

Med fokus på unga – en politik för goda levnadsvillkor, makt och inflytande

---

Till kulturutskottet

Kulturutskottet beslutade den 10 april 2014 att ge bl.a. arbetsmarknadsutskottet möjlighet att yttra sig över proposition 2013/14:191 Med fokus på unga – en politik för goda levnadsvillkor, makt och inflytande samt de motioner som väckts med anledning av propositionen, i de delar som berör utskottets beredningsområde.

Arbetsmarknadsutskottet har beslutat att yttra sig över propositionen i berörda delar samt över följdmotionerna 2013/14:Kr16 (S) yrkandena 4 och 15 och 2013/14:Kr19 (MP) yrkande 3, som berör utskottets beredningsområde. I yttrandet behandlar utskottet frågor om bl.a. arbetsmarknadspolitiska insatser för ungdomar och det kommunala ansvaret för ungdomar under 20 år som inte går i gymnasieskolan.

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag och avvisar de förslag som framförs i motionerna.

I ärendet finns två avvikande meningar (S) och (MP) samt två särskilda yttranden (SD) och (V).

Utskottets överväganden

Utskottet behandlar nedan regeringens ungdomspolitiska proposition i de delar som berör utskottets beredningsområde. Fyra motioner har väckts med anledning av propositionen, kommittémotionerna 2013/14:Kr16 (S), 2013/14:Kr19 (MP) och 2013/14:Kr17 (V) samt den enskilda motionen 2013/14:Kr18 (SD). Det är emellertid endast de socialdemokratiska och miljöpartistiska motionerna som innehåller yrkanden som berör arbetsmarknadsutskottets beredningsområde. Därför behandlas i det följande endast dessa yrkanden ur motionerna 2013/14:Kr16 (S) och 2013/14:Kr19 (MP).

Bakgrund

Enligt 29 kap. 9 § skollagen (2010:800) ska en hemkommun löpande hålla sig informerad om hur de ungdomar i kommunen som fullgjort sin skolplikt men som inte fyllt 20 år är sysselsatta, i syfte att kunna erbjuda dem lämpliga individuella åtgärder. Kommunens skyldighet omfattar dock inte de ungdomar som genomför eller har fullföljt utbildning på nationella program i gymnasieskola, nationella eller specialutformade program i gymnasiesärskola eller motsvarande utbildning.

Propositionen

Regeringen föreslår i proposition 2013/14:191 bl.a. ett nytt mål för alla statliga beslut och insatser som berör ungdomar mellan 13 och 25 år, nämligen att alla ungdomar ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen. Målet ska ersätta de nuvarande målen för ungdomspolitiken. Ungdomspolitiken föreslås vara sektorsövergripande. I propositionen redovisar regeringen också sin bedömning att alla insatser som berör ungdomar bör ha ett ungdomsperspektiv. Genomförandet, samordningen och uppföljningen av ungdomspolitiken bör utvecklas. Dessutom presenteras ett ungdomspolitiskt handlingsprogram för perioden 2014–2017 med insatser inom tre prioriterade områden – ungdomars inflytande, egen försörjning och psykiska hälsa.

När det gäller frågor som angränsar till utskottets beredningsområden redovisar regeringen bl.a. befintliga insatser för ungdomar på arbetsmarknadsområdet, exempelvis yrkesintroduktionsanställningar, jobbgarantin för ungdomar, nedsättningen av sociala avgifter för den som anställer unga och införandet av den allmänna visstidsanställningen. Regeringen pekar också på behovet av nya insatser för ungdomars egen försörjning, i form av exempelvis ett utvecklat arbete för unga som varken arbetar eller studerar, bättre möjligheter för ungdomar att delta i EU:s mobilitetsprogram och att tydligare fokus på unga kvinnor och unga män som står långt från arbetsmarknad och utbildning

inom ramen för det nya EU-programmet Erasmus+. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor bör enligt regeringens bedömning ges i uppdrag att genomföra en jämställdhetsatsning med fokus på att främja unga kvinnors och unga mäns psykiska hälsa och välbefinnande. Regeringen gör också bedömningen att den verksamhet med ett nationellt kompetensteam mot tvångsäktenskap och barnäktenskap liksom mot hedersrelaterat våld och förtryck som Länsstyrelsen i Östergötlands län har fått i uppdrag att utveckla under 2013–2014 bör förlängas t.o.m. 2015. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor bör fungera som strategisk myndighet för fokusområdet unga hbt-personer.

I propositionen föreslår regeringen ändringar i skollagen för att förtydliga kommunernas ansvar för ungdomar under 20 år som inte går i gymnasieskolan. Ändringarna innebär att hemkommunen löpande under året ska hålla sig informerad om hur de ungdomar i kommunen som har fullgjort sin skolplikt, men som inte fyllt 20 år, är sysselsatta, och att hemkommunen ska erbjuda de ungdomar som berörs lämpliga individuella åtgärder. Åtgärderna ska i första hand syfta till att motivera den enskilde att påbörja eller återuppta en utbildning och kommunernas ansvar ska enligt regeringens förslag benämnas *aktivitetsansvar för ungdomar*. Kommunens ansvar enligt bestämmelsen bör i likhet med vad som nu gäller inte omfatta de ungdomar som genomför eller har fullföljt utbildning på nationella program i gymnasieskolan eller i gymnasiesärskola eller motsvarande utbildning. Regeringen föreslår också att kommunerna ska föra ett register över de ungdomar som omfattas av det kommunala aktivitetsansvaret för ungdomar. Kommunernas insatser för dessa ungdomar ska dokumenteras på lämpligt sätt.

Motionerna

Socialdemokraterna föreslår i motion 2013/14:Kr16 av *Gunilla Carlsson i Hisingers-Backa m.fl.* en 90-dagarsgaranti för arbetslösa ungdomar (*yrkande 4*). Partiet konstaterar att en ung arbetslös ofta måste vänta sex månader för att få ta del av insatser som leder till jobb. Varken arbetsförmedlare eller unga arbetslösa kan känna sig säkra på att de tillåts ta de initiativ som krävs och direkt när de krävs. Socialdemokraterna vill därför införa en garanti för ungdomar på arbetsförmedlingen där den som är ung och utan arbete senast efter 90 dagar ska erbjudas ett riktigt jobb, en utbildning som leder till jobb eller en kombination av utbildning och praktik som leder vidare till jobb. Den som inte tar detta erbjudande förlorar rätten till ersättning. Partiet framhåller att en bärande del av 90-dagarsgarantin är det s.k. utbildningskontraktet, vilket innebär att alla arbetslösa under 25 år som inte avslutat sina gymnasiestudier ska anvisas en individuell utbildningsplan som via en kombination av jobb, praktik och studier leder fram till en gymnasieexamen. Socialdemokraterna vill också rikta ett tillkännagivande om kommunalt aktivitetsansvar och ungdomskontrakt till regeringen (*yrkande 15*). Partiet tillstyrker regeringens åtgärder i propositionen gällande ett kommunalt aktivitetsansvar eftersom dessa innebär ett steg

i rätt riktning. Men Socialdemokraterna vill ytterligare förtydliga att det rör sig om ett ansvar att i första hand se till att dessa ungdomar fullföljer sin utbildning. Arbetslösheten bland dem som saknar gymnasieutbildning är ungefär dubbelt så hög som bland dem som har det. Socialdemokraterna föreslår därför, som nämnts, att ett utbildningskontrakt införs för alla arbetslösa under 25 år som inte fullgjort sina gymnasiestudier. När en person under 25 år som saknar gymnasieexamen söker stöd på Arbetsförmedlingen slussas denne direkt in i utbildningskontraktet och en individuell utbildningsplan upprättas. Utbildningen är ett krav för att få ekonomiskt stöd från samhället.

Miljöpartiet framhåller i motion 2013/14:Kr19 yrkande 3 av *Esabelle Dingizian m.fl.* behovet av åtgärder för ungdomar utanför gymnasieskolan. Partiet anser att det är bra att regeringen nu föreslår att kommunernas ansvar för ungdomar under 20 år som inte går i gymnasieskolan förstärks, vilket i stort sett beskrivs som en formalisering av vad kommunerna gör redan idag. Däremot är det enligt partiet en stor brist att inga nya pengar hittills har anslagits för detta utökade ansvar. Miljöpartiet delar också farhågorna hos de remissinstanser som saknar tydliga förslag som rör samverkan mellan fler aktörer än kommunen och Arbetsförmedlingen. Målgruppen har i många fall en komplex och sammansatt problembild och kan behöva insatser från olika aktörer. Partiet delar också Arbetsförmedlingens kritik mot att förslaget kan komma att innebära att fler mellan 16 och 20 år utan gymnasieutbildning skrivs in vid Arbetsförmedlingen. Myndigheten har knappast resurser att hantera denna målgrupp, som inkluderar ungdomar som är nyanlända till Sverige och därför inte har gymnasie- och knappt grundskoleutbildning. För dem måste det enligt Miljöpartiet finnas alternativa vägar till utbildning och arbete, inte minst inom vuxenutbildningssystemet. Miljöpartiet vill också införa s.k. startcentraler, som är en form av lokala arbetsförmedlingar. Det ska vara en ”en-dörr-in”-verksamhet dit en ung person kan gå redan första dagen i arbetslöshet för att få individuellt anpassad hjälp. På en startcentral ska alla personer som en ung arbetslös person kan tänkas behöva finnas samlade, exempelvis representanter för Arbetsförmedlingen, socialtjänsten, Försäkringskassan och det lokala näringslivet. Miljöpartiet vill också att kommunernas ansvar för de unga arbetslösa förstärks. Kommunerna ska erbjuda åtgärder åt arbetslösa unga upp till 25 år och aktivt söka upp dessa.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att arbetslösheten enligt Arbetsförmedlingens månadsstatistik för mars 2014 nu minskar i alla delar av Sverige och att den minskar särskilt kraftigt bland ungdomar. Ungdomar svarar för hela 40 procent av minskningen som skett av antalet inskrivna arbetslösa sedan mars 2013, trots att ungdomar bara svarar för ca 20 procent av de inskrivna. Antalet inskrivna arbetslösa ungdomar i åldern 18–24 år uppgick i mars till 86 000, vilket är 9 000 färre än för ett år sedan. Av dessa var 30 000 öppet arbetslösa och 56 000 deltog i ett program med aktivitetsstöd. Nedgången har skett både bland öppet

arbetslösa och bland ungdomar som deltar i program. I relativa tal uppgick ungdomsarbetslösheten till 15,6 procent av den registerbaserade arbetskraften, en minskning med 1,8 procentenheter sedan samma månad förra året. Av de 33 000 inskrivna arbetslösa som fick arbete var drygt 8 000 ungdomar i åldern 18–24 år. Som utskottet tidigare har pekat på ingår i gruppen ungdomar som söker arbete även sådana som exempelvis är heltidsstuderande.

När det gäller tidiga ungdomsinsatser kan utskottet inte ställa sig bakom den skeva verklighetsbeskrivning som ges i Socialdemokraternas motion 2013/14:Kr16. Som utskottet tidigare påpekat (bl.a. i budgetbetänkandet 2013/14:AU2) har arbetslösa ungdomar, liksom andra arbetslösa, rätt till ett individuellt stöd i sitt arbetssökande från den första inskrivningsdagen. Regeringen förstärkte också Arbetsförmedlingens resurser med 46 miljoner kronor 2013–2015 med inriktning mot ungdomar för att möjliggöra mer väglednings- och matchningsinsatser tidigt i arbetslösheten. Utöver dessa satsningar tillförde regeringen ytterligare 50 miljoner kronor 2014 just för att Arbetsförmedlingen ska kunna anvisa förmedlare att jobba särskilt med ungdomar.

Utskottet vill påminna om att ungdomars arbetslöshet kan ha olika orsaker som kräver olika typer av insatser och stöd. För de allra flesta svenska ungdomar är perioder i arbetslöshet relativt kortvariga och en del av en övergående etableringsprocess på arbetsmarknaden. Mot denna bakgrund förefaller det välbetänkt att Arbetsförmedlingen i normalfallet inledningsvis satsar på stöd till direkt jobbsökande. För majoriteten av ungdomar är det viktigaste utöver förmedlingsstödet de generella åtgärder som regeringen har genomfört för att sänka kostnaden för att anställa unga, exempelvis den lägre arbetsgivaravgiften och den lägre momsens för restaurang- och cateringtjänster, som sysselsätter många ungdomar. Även stödet till yrkesintroduktionsanställningarna, de s.k. YA-jobben, kan enligt utskottet förväntas vara betydelsefullt för denna majoritet av ungdomar. Denna grupp ungdomar bör inte från första dagen anvisas en arbetsmarknadspolitisk åtgärd, som riskerar att minska deras möjligheter och incitament att söka arbete. Detta är också utgångspunkten för Arbetsförmedlingens arbetssätt i dag, och utskottet ser ingen anledning att återgå till en gammal Ams-politik som redan prövats i Sverige med dåligt resultat.

Däremot anser utskottet att det är centralt att Arbetsförmedlingen tidigt identifierar och ger en ökad grad av stöd till den mindre grupp ungdomar som riskerar att fastna i långtidsarbetslöshet eller att aldrig ta sig in på arbetsmarknaden. Det totala antalet nyinskrivna öppet arbetslösa ungdomar under 2012 var 142 700. Av dem bedömde arbetsförmedlarna efter möten med de arbetsökande att 11 600, eller ca 8 procent, hade behov av tidiga insatser. För att på ett effektivt och enhetligt sätt kunna avgöra vilka dessa personer är, tog Arbetsförmedlingen under hösten 2011 fram ett profileringsverktyg som kallas bedömningsstöd. Verket ger en prognos baserad på statistiska analyser. Förmedlaren ska väga in utfallet i sin bedömning av den arbetsökandes behov av tidiga insatser, men är inte bunden att följa det. Sedan lanseringen i januari 2012 ska bedömningsstödet användas vid alla inskrivningar av personer som är öppet arbetslösa. Det är enligt utskottets mening viktigt att understryka att

bedömningsstödet är tänkt att komplettera, inte ersätta, arbetsförmedlarens professionella bedömning. Som regeringen framhåller i propositionen finns det sedan 2012 en möjlighet till tidiga programinsatser för sådana ungdomar som av särskilda skäl bedöms stå långt från arbetsmarknaden redan innan de träder in i jobbgarantin. Utskottet anser att det är av stor betydelse att Arbetsförmedlingen begagnar sig av denna möjlighet på ett effektivt sätt.

Tanken bakom det socialdemokratiska förslaget om ett s.k. utbildningskontrakt är att stimulera ungdomar att skaffa sig en gymnasieexamen, vilket naturligtvis är vällovt. De komponenter som ingår i förslaget förefaller enligt vad utskottet kan bedöma emellertid i allt väsentligt redan vara införda av regeringen. Att ungdomar ska ha en individuell plan har genomförts genom Arbetsförmedlingens bedömningsverktyg och de förstärkta möjligheterna att tidigt ge ungdomar stöd. Möjligheten att varva studier med praktik genomförs bl.a. genom åtgärderna för att förbättra den skolförlagda yrkesutbildningen, genom den nya lärlingsutbildningen, genom de s.k. YA-jobben och genom förslaget om en gymnasial lärlingsanställning. Den högre ersättningsnivån tillgodoses genom att regeringen ytterligare har förlängt satsningen på att ge ungdomar mellan 20 och 24 år som saknar fullständig grund- eller gymnasieutbildning möjlighet att få den högre bidragsnivån inom studiemedlen om de återgår till sådana studier.

Utskottet behandlade i betänkandet 2013/14:AU3 om Riksrevisionens rapport om ungdomars väg till arbete (RiR 2013:6) förslag från Miljöpartiet som liknar dem som nu framförs i motion 2013/14:Kr19 yrkande 3. Riksrevisionen framhöll i rapporten att ansvarsfördelningen mellan Arbetsförmedlingen och kommunerna när det gäller arbetssökande ungdomar inte uppfattas som helt tydlig varken av kommunerna eller av lokala arbetsförmedlare, och myndigheten varnade för risken för dubbelarbete.

Utskottet påminde i sammanhanget om att den kunskapsöversikt om arbetsmarknadspolitik i kommunerna som utskottet låtit ta fram (2011/12:RFR15) bl.a. visar att omfattningen av de kommunala arbetsmarknadsåtgärderna för ungdomar inte är systematiskt kartlagd och att det inte finns någon samlad bild av hur de är organiserade. I en jämförelse mellan statligt och kommunalt utförda åtgärder (Forslund och Skans [2006]) konstaterades att de kommunala ungdomsprogrammen är sämre på att få ungdomar i arbete än de program som har utförts i statlig regi. Resultaten av den forskning som finns sammanfattas i kunskapsöversikten på följande sätt (2011/12:RFR15 s. 98):

[U]ngdomsprojekt tycks vara positiva i den bemärkelsen att ungdomarna får stöd på olika sätt, såsom arbetssökande, praktikplatser, kontakter med vuxna och olika former av socialt stöd som kan vara av stor vikt för ungdomar som står utanför arbetsmarknaden och utbildningssystemet. Dock saknas det systematiska utvärderingar av ungdomsprojektens effekter, och det är utifrån den nuvarande forskningen inte möjligt att bedöma om åtgärderna riktade till ungdomar har medfört att de har fått arbete eller blivit självförsörjande som en effekt av de många åtgärdsprojekten riktade mot dem.

Utskottet kan konstatera att kommunernas arbete med att skapa sysselsättning för ungdomar är ett viktigt komplement till Arbetsförmedlingens arbete. Samtidigt är det enligt utskottets mening mycket problematiskt att kunskapen om effekten av de kommunala arbetsmarknadsinsatserna för bl.a. ungdomar är så begränsad. Bristen på systematisk dokumentation som kan utgöra underlag till jämförande effektstudier är i detta sammanhang en viktig faktor.

Utskottet ser bl.a. mot denna bakgrund positivt på regeringens förslag om att tydliggöra kommunernas ansvar för ungdomar under 20 år som fullgjort grundskolan men inte går i gymnasiet. Det är enligt utskottets mening positivt att regeringen betonar att kommunerna i första hand ska stimulera ungdomar i denna utsatta situation att komma tillbaka till skolan och slutföra sin utbildning, inte att på heltid gå in på arbetsmarknaden. Utskottet kan i linje med detta inte se att en kommunalisering av ansvaret för arbetsmarknadsinsatser till ungdomar upp till 25 år – på det sätt som Miljöpartiet föreslår – skulle vara en lämplig väg framåt. Risken är uppenbar att möjligheterna att få information om hur skattemedel används mest effektivt i kampen mot ungdomsarbetslöshet skulle minska. Utskottet anser – i likhet med vad som framfördes av Riksrevisionen – att en nära samverkan mellan Arbetsförmedlingen och kommunerna är mer ändamålsenlig. Som regeringen påpekar har Arbetsförmedlingen enligt regleringsbrevet för 2013 ett uppdrag att redovisa hur samverkan bedrivs med andra aktörer såsom kommunerna och arbetsmarknadens parter. Enligt vad som anges i skrivelsen har Arbetsförmedlingen också uppgett att det redan i dagsläget förekommer ett stort antal överenskommelser om samverkan mellan myndigheten och olika kommuner.

Utskottet har slutligen svårt att se hur den kommunalisering av arbetsmarknadspolitiken för ungdomar som Miljöpartiet föreslår kan vara förenlig med partiets förslag om s.k. startcentraler, där företrädare för statliga myndigheter, kommunala verksamheter och det lokala näringslivet ska samlas. Det finns enligt utskottets mening en uppenbar risk för att Miljöpartiets förslag totalt sett skulle göra det mindre tydligt vem som faktiskt har ansvar för de ungdomar som söker samhällets stöd vid arbetslöshet och att dessa skulle löpa större risk än i dag att falla mellan stolarna.

Mot bakgrund av vad som ovan anförts anser utskottet att regeringens proposition bör tillstyrkas i de delar som berör utskottets beredningsområde. Motionerna 2013/14:Kr16 (S) yrkandena 4 och 15 samt 2013/14:Kr19 (MP) yrkande 3 bör avstyrkas.

Stockholm den 8 maj 2014

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Jessica Polfjärd

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Jessica Polfjärd (M), Ylva Johansson (S), Maria Plass (M), Raimo Pärssinen (S), Katarina Brännström (M), Maria Stenberg (S), Gustav Nilsson (M), Patrik Björck (S), Christer Nylander (FP), Ann-Christin Ahlberg (S), Annika Carlsson (C), Johan Andersson (S), Hanif Bali (M), Mehmet Kaplan (MP), Andreas Carlson (KD), Mattias Karlsson (SD) och Ali Esbati (V).

Avvikande meningar

1. Med fokus på unga – en politik för goda levnadsvillkor, makt och inflytande (S)

Ylva Johansson (S), Raimo Pärssinen (S), Maria Stenberg (S), Patrik Björck (S), Ann-Christin Ahlberg (S) och Johan Andersson (S) anför:

Alldeles för många ungdomar sitter i dag fast i arbetslöshet. Unga är normalt sett en utsatt grupp på arbetsmarknaden – som förlorar jobbet först när arbetslösheten stiger och som har svårast att få fotfäste i arbetslivet när tiderna är dåliga. De senaste åren har ungdomsarbetslösheten fått helt orimliga proportioner. De politiska insatserna har slagit fel. Statistiken ger en mörk bild. Ungdomsarbetslösheten har bitit sig fast på 20–25 procent. Den är klart högre än i jämförbara länder i Europa. Antalet långtidsarbetslösa ungdomar har nästan tredubblats sedan regeringen Reinfeldt tillträdde. Situationen är så allvarlig att tre regioner i Sverige med en ungdomsarbetslöshet över 25 procent har beviljats särskilt EU-stöd för att akut stärka insatserna för unga.

Regeringens politik har misslyckats. Den har skurit ned på vuxenutbildning och arbetsmarknadsutbildning. Nu skär man även ned på antalet utbildningsplatser på universitet och högskolor. Detta är helt fel väg att gå. Rekordmånga behöriga ungdomar som inget hellre vill än att läsa vidare kommer inte in.

Regeringen har satsat stora belopp på att sänka restaurangmomsen och arbetsgivaravgifterna för ungdomar. Men eftersom dessa åtgärder inte är kopplade till att det är just en arbetslös ungdom som anställs – eller att en nyanställning sker över huvud taget – borde det ha varit lätt att förutse att åtgärderna skulle vara ineffektiva. Dessa breda och mycket dyra insatser har i bästa fall haft mycket marginella effekter på sysselsättningen och har därför dömts ut av regeringens egna experter. De jobb som kan ha tillkommit på grund av dessa reformer har kostat ungefär fyra gånger den verkliga kostnaden för att anställa en ungdom med ordinarie arbetsgivaravgift.

En arbetslös ungdom måste ofta vänta sex månader för att få ta del av insatser som leder till jobb. Varken arbetsförmedlare eller arbetslösa ungdomar kan känna trygghet i att de tillåts ta de initiativ som krävs och direkt när de krävs. Det duger inte. Rätt insatser i rätt tid ska inte tillämpas i undantagsfall, utan vara regel.

Vi vill därför införa en garanti för ungdomar på Arbetsförmedlingen där den som är ung och utan arbete senast efter 90 dagar ska erbjudas ett riktigt jobb, en utbildning som leder till jobb eller en kombination av utbildning och praktik som leder vidare till jobb. Den som inte tar detta erbjudande förlorar rätten till ersättning.

En bärande del av 90-dagarsgarantin är utbildningskontraktet. Alla arbetslösa under 25 år som inte avslutat sina gymnasiestudier ska anvisas en individuell utbildningsplan som via en kombination av jobb, praktik och studier leder fram till en gymnasieexamen. Vi socialdemokrater vill se en obligatorisk gymnasieskola upp till 18 års ålder. Det kommer dock fortfarande att finnas ett behov av att följa upp de elever som inte slutfört sina gymnasiestudier, som hoppat av efter 18-årsdagen eller som helt enkelt uteblivit från skolan. Vi tillstyrker därför regeringens åtgärder eftersom dessa ändå innebär att steg tas i rätt riktning.

Vi vill dock ytterligare förtydliga att det rör sig om ett ansvar att i första hand se till att dessa ungdomar fullföljer sin utbildning. Arbetslösa ungdomar utan gymnasieutbildning har en mycket svag ställning på arbetsmarknaden. Arbetslösheten bland dem som saknar gymnasieutbildning är ungefär dubbelt så hög som bland dem som har det. Vi föreslår därför att ett utbildningskontrakt införs för alla arbetslösa under 25 år som inte fullgjort sina gymnasiestudier.

Kontraktet innebär att den arbetslöse snarast anvisas en individuellt utformad plan, där studier kan kombineras med praktik eller arbete, som leder fram till gymnasieexamen. När en person under 25 år som saknar gymnasieexamen söker stöd på Arbetsförmedlingen slussas denne direkt in i utbildningskontraktet och en individuell utbildningsplan upprättas. Utbildningen är ett krav för att få ekonomiskt stöd från samhället. En modell, som använts i Västerås och kan tjäna som förebild, innebär att ungdomar får arbeta halvtid på avtalsenliga villkor samtidigt som de läser in gymnasieexamen.

Vi anser att motion 2013/14:Kr16 (S) yrkandena 4 och 15 bör tillstyrkas.

2. Med fokus på unga – en politik för goda levnadsvillkor, makt och inflytande (MP)

Mehmet Kaplan (MP) anför:

Ungdomsarbetslösheten är högre i Sverige än i andra jämförbara europeiska länder. Det beror dels på att den ekonomiska krisen drabbar de unga i högre utsträckning, dels på att många unga lämnar gymnasiet utan fullständiga betyg och därmed har små chanser att få arbete eller vidare utbildning. Alliansregeringens åtgärder mot ungdomsarbetslösheten har inte fungerat. Miljöpartiet har en kraftfull politik för att bryta ungdomsarbetslösheten, som grundar sig på en politik för fler jobb, bättre matchning och fler utbildningsplatser.

På grund av otrygga anställningar och svårigheten att finna egen bostad, framför allt i storstadsområdena, närmar sig etableringsåldern 30 år. Det är inte rimligt att, som regeringen gör, bara acceptera faktum i stället för att arbeta mot en sänkning av etableringsåldern. De flesta 25-åringar ser sig som vuxna, och behandlas av samhället som vuxna, men ges ändå inte förutsättningar att etablera sig. Det här kräver en betydligt mer offensiv satsning på jobb och bostäder för unga.

Unga män finns i något högre grad i den öppna arbetslösheten, medan unga kvinnor oftare har osäkra anställningsvillkor, har svårare att komma tillbaka till arbetsmarknaden efter lågkonjunktur och är överrepresenterade bland dem som vill öka sin sysselsättningsgrad, alltså t.ex. gå från deltid till heltid. Miljöpartiets politik främjar en flexibel arbetsmarknad samtidigt som missbruket av visstidsanställningar (t.ex. staplandet av visstidsanställningar) och orimliga schemaläggningar (t.ex. delade turer) som framför allt drabbar sektorer med unga och kvinnor i majoritet ska motverkas.

Miljöpartiet vill minska avståndet mellan utbildning och arbetsliv. Sommarjobb är många ungas första kontakt med arbetslivet. Sommarjobb ger ungdomar möjlighet till egen försörjning och något meningsfullt att göra när möjligheterna till fritidsaktiviteter minskar under sommaren. Miljöpartiet vill också stötta unga med goda affärsidéer, bl.a. genom att införa ett statligt företagslån för unga, med villkor som liknar CSN:s studielån. Egenavgifterna under de första två åren för alla nystartade enmansföretag med ägare under 26 år bör slopas. Det s.k. starta-eget-bidraget bör utvecklas genom att åldersgränsen sänks till 20 år och genom att kravet på att vara arbetslös för att vara berättigad till stödet slopas.

Det är bra att regeringen nu föreslår att kommunernas ansvar för ungdomar under 20 år som inte går i gymnasieskolan förstärks. I stort sett är det här en formalisering av vad kommunerna gör redan i dag. Det är däremot en stor brist att inga nya pengar hittills har anslagits för detta utökade ansvar. Miljöpartiet delar också farhågan hos de remissinstanser som saknar tydliga förslag som rör samverkan mellan fler aktörer än kommunen och Arbetsförmedlingen. Målgruppen har i många fall en komplex och sammansatt problembild och kan behöva insatser från olika aktörer. Insatserna ligger i gränslandet mellan utbildnings-, arbetsmarknads- och socialpolitik. Miljöpartiet delar också Arbetsförmedlingens kritik mot att förslaget kan komma att innebära att fler ungdomar mellan 16 och 20 år utan gymnasieutbildning skrivs in vid Arbetsförmedlingen, som knappast har resurser att hantera denna målgrupp. Här finns exempelvis ungdomar som är nyanlända till Sverige och därför inte har gymnasie- eller knappt grundskoleutbildning. För dem måste det finnas alternativa vägar till utbildning och arbete, inte minst inom vuxenutbildningssystemet.

Miljöpartiet vill införa s.k. startcentraler, som är en form av lokala arbetsförmedlingar. Det ska vara en ”en-dörr-in”-verksamhet dit en ung person kan gå redan första dagen i arbetslöshet för att få individuellt anpassad hjälp. Här ska alla personer som en ung arbetslös person kan tänkas behöva samlas – exempelvis representanter för Arbetsförmedlingen, socialtjänsten, Försäkringskassan och det lokala näringslivet. Miljöpartiet vill också att kommunernas ansvar för de unga arbetslösa förstärks. Kommunerna ska erbjuda åtgärder åt arbetslösa unga upp till 25 år och aktivt söka upp dessa.

Jag anser att motion 2013/14:Kr19 (MP) yrkande 3 bör tillstyrkas.

Särskilda yttranden

1. Med fokus på unga – en politik för goda levnadsvillkor, makt och inflytande (SD)

Mattias Karlsson (SD) anför:

Eftersom Sverigedemokraterna inte har något motionsyrkande i denna del vill jag nedan tydliggöra hur jag och Sverigedemokraterna ser på insatser mot ungdomsarbetslösheten.

Sverigedemokraterna anser att mer behöver göras för att undkomma den alldeles för höga ungdomsarbetslösheten. Regeringens insatser genom Arbetsförmedlingen är inte tillräckligt effektiva för att komma till rätta med problem som exempelvis en svag matchning på arbetsmarknaden. Huvudproblemet är dock att det skapas för få jobb. Oavsett om den arbetssökande får hjälp med information och med kopplingen till arbetsmarknaden, förutsätter regeringen att det finns arbetstillfällen. Men frågan är var alla arbetslösa ungdomar ska finna anställning.

Sverigedemokraternas bedömning är att det krävs konkreta åtgärder på framför allt tre centrala områden:

Det generella och delvis politiskt skapade överutbudet på arbetskraft höjer trösklarna för ungdomar och skapar undanträngningseffekter. För att komma till rätta med detta bör regelverket för a-kassan åter göras mer generöst, asyl- och anhöriginvandringen minskas kraftigt och Sverige återgå till en behovsprövad arbetskraftsinvandring.

Problemet med bristande matchning gör att många arbetslösa ungdomar i dag inte kan vara med och tävla om de lediga arbetstillfällen som finns. För att komma till rätta med detta problem och öka de svenska ungdomarnas anställningsbarhet bör betydande resursförstärkningar ske inom gymnasieskolan, komvux, högskolan och yrkeshögskolan. Vidare bör lärlingsjobb införas som en särskild anställningsform där företagen helt slipper arbetsgivaravgiften.

Som tidigare nämnts är den kanske största orsaken till ungdomsarbetslösheten att det skapas alltför få nya arbetstillfällen. Företagens benägenhet att anställa måste därför öka, och framväxten av nya näringar såväl i städerna som på landsbygden måste stimuleras. För att åstadkomma detta bör i synnerhet de små företagens sjuklöneansvar minska, arbetsgivaravgiften sänkas för små och medelstora företag, undantagen från turordningsreglerna i lagen om anställningsskydd bli fler och starta eget-bidraget tidsmässigt förlängas samtidigt som åldersgränsen för att motta sådant stöd sänks från 25 till 20 år.

För att bidra till att minska ungdomsarbetslösheten bör man utöver de angivna förslagen även göra en satsning på ett landsbygdslyft, återinföra värnplikten, göra en satsning på föreningsjobb, göra nyanställningar inom vård och omsorg samt införa ett utökat reseavdrag vid arbetspendling.

2. Med fokus på unga – en politik för goda levnadsvillkor, makt och inflytande (V)

Ali Esbati (V) anför:

Eftersom Vänsterpartiet inte har något motionsyrkande i denna del vill jag nedan tydliggöra hur jag och Vänsterpartiet ser på insatser mot ungdomsarbetslösheten.

Den borgerliga regeringens satsningar på jobbgaranti och sänkta arbetsgi-varavgifter för unga har inte haft någon effekt på ungdomsarbetslösheten, som nu är högre än när satsningarna genomfördes. Det som krävs för att komma till rätta med den höga ungdomsarbetslösheten är framför allt en politik för fler jobb i Sverige. En stor del av ungdomsarbetslösheten utgörs av unga som befinner sig i perioder mellan korta och otrygga anställningar. En politik för ökad anställningstrygghet är därför av stor vikt för att minska ungdomsarbetslösheten och för att öka tryggheten i ungas livssituation i stort.

Men det behövs också en aktiv utbildnings- och arbetsmarknadspolitik som rustar arbetslösa ungdomar för framtiden och erbjuder dem en väg in i arbetslivet. Det behövs investeringar i de ungdomar som i dag står utanför arbetsmarknaden och verktyg för att ge dem en möjlighet att gå från arbetslöshet till arbete eller studier.

I Vänsterpartiets budgetmotion för 2014 finansieras ett paket med åtgärder för unga arbetslösa som ska kunna sättas in vid den tidpunkt då det bedöms lämpligt. Unga ska få tidiga och individuellt anpassade insatser hos Arbetsförmedlingen, utan att behöva invänta de fasta tidsgränser som regeringen har infört i sina garantiprogram. Alla unga arbetssökande ska dock garanteras någon åtgärd inom 90 dagar. I paketet ingår en generationsväxlingssatsning med utbildningsvikariat i vård- och omsorgsyрки, lärlingsanställningar och traineejobb för akademiker. I paketet ingår också övergångsjobb för långtidsarbetslösa unga och lönebidragsanställningar riktade till unga med funktionsnedsättning samt en omfattande utbildningssatsning. Vänsterpartiet vill införa ett stimulanbidrag till kommunerna för att de ska kunna garantera sina 17-åringar sommarjobb under tre veckor.